

Kortsluiting, oververhitting, verwarming en brandgevaarlijke werkzaamheden belangrijkste oorzaken brand

Kans op stalbranden kan goedkoop omlaag

JAN VAN LIERE

Met relatief eenvoudige maatregelen is de kans op brand in een veestal flink te reduceren. Bij nieuwbouw is het vanzelfsprekend dat daar aandacht aan wordt besteed. Maar ook bij het opknappen van bestaande stallen kan de brandveiligheid op een hoger peil worden gebracht.

Inzicht in de risico's helpt een veehouder goed op weg naar een brandveiligere stal, stellen Emiel van Wassenaar en Annelot Kreulen vast. Beiden zijn adviseur brandveiligheid bij advies- en ingenieursbureau Lbp|Sight. 'Het verkleinen van het gevaar is veel minder duur dan vaak wordt gedacht.'

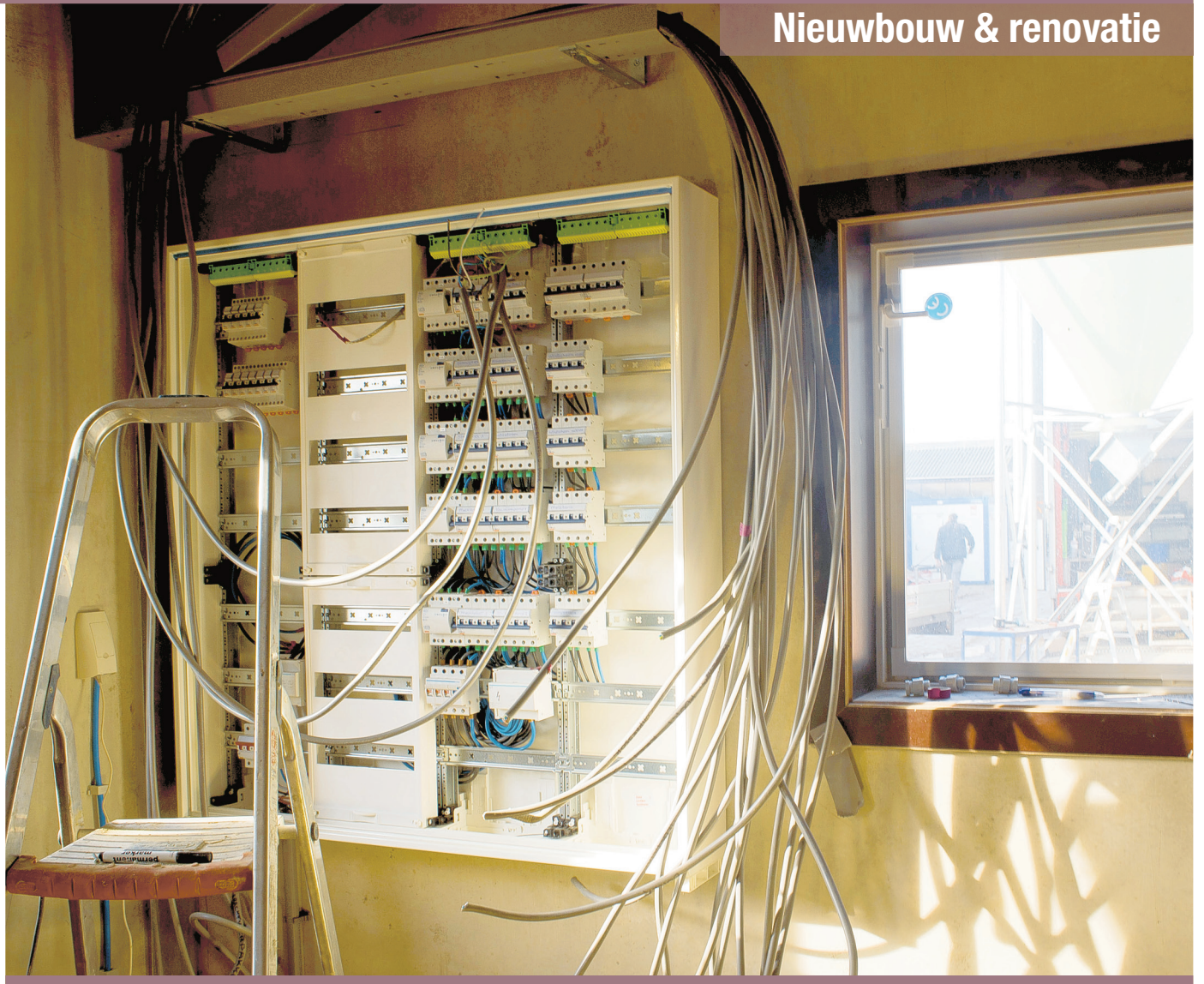
Honderden dode varkens. Dat was eind vorige week het trieste resultaat van een brand in een varkensstal in Tilburg. In de stal bevonden zich 1.600 dieren, ongeveer de helft overleefde de uitslaande brand niet.

In Nederland komen jaarlijks bijna 150.000 varkens, runderen en kippen om het leven door brand of verstikking. Tussen 2005 en 2009 waren er in Nederland 763 stalbranden. Daarbij kwamen bijna driekwart miljoen dieren om het leven, waarvan ruim 710.000 in de pluimveehouderij.

'Dieren zijn niet in staat om zichzelf te beschermen en zijn ook niet in staat om te vluchten. Hun afhankelijkheid en hulpeloosheid maakt stalbranden zeer dramatisch', stelt veiligheidsadviseur Van Wassenaar vast. 'De kans op zo'n calamiteit is weliswaar klein, maar wel flink groter dan die op een woningbrand. Rundvee loopt twee keer meer gevaar, varkens zes keer en pluimvee zelfs acht keer', vult zijn collega Kreulen aan.

Ze sluit niet uit dat de schaalvergroting in de veehouderij tot een toename van het aantal dode dieren gaat leiden. 'En ook de verregaande automatisering vergroot de risico's. Er zijn steeds meer systemen die brand kunnen veroorzaken.'

Inmiddels zijn er strengere eisen voor nieuwe stallen op komst (zie kader). De duizenden bestaande stallen vallen,

Nieuwbouw & renovatie

Vernieuwing en goed onderhoud van elektrische installaties is een belangrijk onderdeel van het verminderen van brandrisico.

Foto: Twan Wiermans

zolang ze niet worden verbouwd, niet onder de aangescherpte wettelijke eisen. Kreulen en Van Wassenaar benadrukken dat daar echter ook zonder ingrijpende verbouwing, met behulp van relatief eenvoudige, goedkope oplossingen de brandveiligheid aanzienlijk worden verbeterd.

'Neem niet-brandbare alternatieven voor de binnenbeplating'

De financiële situatie in de veehouderij belemmert het optrekken van de brandveiligheid van bestaande stallen naar nieuwbouwniveau, erkent Van Wassenaar. 'Maar het goede nieuws is dat het verkleinen van het gevaar veel minder duur is dan vaak wordt gedacht. Juist de eerste, relatief goedkope klappen zijn een daalder waard. Met eenvoudige maatregelen is de kans op brand flink te reduceren.'

PREVENTIE

Evacuatie van dieren bij brand is zelden mogelijk. De nadruk moet daarom liggen op preventie. De belangrijkste oorzaken zijn kortsluiting en oververhitting, verwarming met open verbrandingssytemen en brandgevaarlijke werkzaamheden, zo bleek enkele jaren geleden uit het onderzoek 'Brand in veestallen'. Kreulen geeft aan dat het gebruik van elektrische apparaten met de zogenoemde beschermingsklasse IP54 (stofbestendig) al een flink verschil kan maken.

'Oververhitting van machines en kortsluiting in meterkasten is te voorko-

men door goed onderhoud. Vervang ook geschaafde of geknikte stroomkabels en voorkom overvolle kabelgoten. Haal bij werkzaamheden brandbare materialen weg of dek ze af én zorg voor voldoende blusmiddelen', geeft ze enkele praktische tips.

'Is er eenmaal brand, dan wordt die vaak pas opgemerkt als het al te laat is', voegt Kreulen er aan toe. 'Leg daarom eenvoudige rookdetectie aan. Zo'n systeem hoeft niet veel te kosten.'

INVENTARISATIE

Uitbreiding voorkomen van een brand die eenmaal is ontstaan, is in een bestaande stal wél kostbaar. 'Met name brandbare isolatiematerialen zouden vervangen moeten worden', legt Van Wassenaar uit. 'Toch helpt een goede inventarisatie van alle brandbare materialen al enorm. Wanneer bijvoorbeeld een brandbare binnenbeplating aan vervanging toe is, is het belangrijk te weten welke niet-brandbare alternatieven er zijn. Vaak is de prijs daarvan nagenoeg gelijk.'

Het brengt hem tot de stelling dat inzicht in brandveiligheid de belangrijkste factor is om de situatie in bestaande stallen aanzienlijk te verbeteren. 'Weten wat wel en wat niet een risico betekent, hoe groot dat risico is, wat de oplossingen zijn en wat het kost. Een goede risico-inventarisatie is al meer dan het halve werk, óók in het overleg met de verzekeraar.'

Verzekeraars hebben net zoveel belang bij het voorkomen van brand als de veehouder, aldus Van Wassenaar. 'De kans is daarom groot dat de risico-inventarisatie een gunstig effect op de verzekeringspremie heeft.'

De kans op een stalbrand of andere

calamiteit waarbij dieren omkomen is nooit helemaal uit te sluiten.

'Risico 'nul' bestaat niet. Maar met relatief eenvoudige, goedkope middelen kan de ondernemer ervoor zorgen dat ook in bestaande stallen de kans op een brand wel aanmerkelijk kleiner wordt', besluit Kreulen.

Van Ham: Handelen vanuit eigen verantwoordelijkheid

'Het houden van dieren brengt een specifieke verantwoordelijkheid mee als het gaat om de veiligheid van je dieren. LTO Nederland vindt dat we als veehouderij niet moeten wachten tot de wetgever reden tot ingrijpen ziet. We moeten vanuit onze eigen verantwoordelijkheid handelen.' Dat zegt LTO-bestuurder Herman van Ham.

Hij stelt vast dat branden in stallen vrijwel altijd een 'enorm drama' zijn. Dieren komen om het leven, de ondernemer en zijn gezin blijven met een trauma achter en de continuïteit van het bedrijf kan in gevaar komen.

'De veehouder kan best veel doen om het risico op het ontstaan en het uitbreiden van brand te verkleinen', meent Van Ham. Enerzijds in de dagelijkse bedrijfsvoering, door geregeld de stallen te controleren op zaken als stofophoping.

'Anderzijds verdient brandveiligheid bij nieuwbouw en renovatie ook serieuze aandacht.' Hij noemt als voorbeeld het plaatsen van besturingsinstallaties voor ventilatoren en verwarming in een aparte, kleinere ruimte die relatief simpel brandwerend is te maken. 'Bekend is dat 70 procent van de elektrische storingen ontstaat in de besturing. Door een dergelijke aanpassing zorg je voor een substantiële verkleining van het risico.'

Nieuwe regels Bouwbesluit per 1 april van kracht

Eind 2011 is het Actieplan Stalbranden 2012-2016 vastgesteld. Het moet bijdragen aan een forse vermindering van het aantal stalbranden en het aantal dieren dat er bij omkomt.

Een stuurgroep, bestaande uit de Dierenbescherming, het Verbond van Verzekeraars, de Nederlandse Vereniging voor Brand- en Rampenbestrijding (NVBR), LTO Nederland en de Rijksoverheid ziet toe op de uitvoering van de acties uit dit plan.

Een van de resultaten was een Wagenings onderzoek naar verbetermogelijkheden. Op basis van het eindrapport heeft de stuurgroep voorgesteld om de regelgeving in het Bouwbesluit aan te passen.

Inmiddels bevat het Bouwbesluit een aparte subcategorie voor het bedrijfsmatig houden van dieren. Daarin staat onder meer dat bij nieuwbouw de technische ruimte minimaal 60 minuten brandwerend moet zijn. Bij nieuwbouw moeten constructieonderdelen en aankleding van stallen tenminste voldoen aan brandklasse B.

Bestaande stallen hoeven niet aan de nieuwe regels te worden aangepast zolang ze niet worden verbouwd of gerenoveerd.

Om de bouwers en ontwerpers van stallen gelegenheid te geven de bouw- en ontwerpwijze aan te passen, is de wijziging niet direct ingevoerd. Met ingang van 1 april van dit jaar worden de aanpassingen van het Bouwbesluit echter onverkort van kracht. Alle bouw- en bouwplannen moeten dan aan de nieuwe eisen op het gebied van brandveiligheid voldoen.